	«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Ընտանիքի հոգեբանություն և կոնֆլիկտներ

Առարկան՝ քիմիա

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Լուսինե Մուրադյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Մասիս քաղաքի N3 հիմն. դպրոց

Երևան 2022

Բովանդակությունը

Հարց, աբստրակտ ----------3

Ներածություն ---------- 4

Ընտանիքի հոգեբանություն և կոնֆլիկտներ ---------- 5

Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն----------16

Եզրակացություն ----------17

Օգտագործված գրականության ցանկ ----------19

Հարց

Ես ուսումնասիրում եմ ընտանիքի հոգեբանություն և կոնֆլիկտներ թեման,որպեսզի հասկանամ,թե ընտանեկան կոնֆլիկտները և սթրեսային հոգեբանական դրությունը,որքանով է ազդում երեխայի ակադեմիական առաջադիմության և միջանձնային հարաբերությունների վրա:

Աբստրակտ

Հետազոտության աբստակտում մանրամասն ներկայացված է տարբեր հոգեբան-տեսաբանների կարծիքները՝ կապված ընտանեկան բռնության առաջացման,զարգացման ուղիների և կրթական որակի վրա ազդեցության մասին։

Ըստ Ուոքերի (1999), իրականացված ուսումնասիրությունների ընտանեկան բռնությունը անմիջական կապ ունի համայնքային բռնության,ագրեսիայի այլ ձևերի և գենդերային բռնության հետ։Շատ երկրներում իրավապահները չեն միջամտում՝ բռնությունն անվանելով ,կենցաղային վեճեր ,սակայն հոգեբանական հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ առանց նման միջամտության դժվար թե մի օր դադարեն նման դեպքերը։ Իսկ ըստ Մերֆին և Օ'Ֆարելի (1994) տեսակետի ծնողները կենտրոնական դեր են խաղում անձի ձևավորման և զարգացման գործում։Այսպիսով փոքրիկը օրինակում է այն, ինչ փոքրուց տեսնում է,հետևաբար իր ընտանիքում ևս չի բացառվում բռնության առկայությունը։Այժմ սահուն անցում կատարենք Սեյֆերտի և Հոֆնունգի (1997) տեսությանը՝ այն է թե կոնֆլիկտների ընթացքում ծնողները չունենալով բավական ժամանակ,ուստի երկրորդական պլան են մղում իրենց երեխաներին աջակցել,լինում ոչ հետևողական, ինչն էլ բնականաբար հանգեցնում է ակադեմիական առաջադիմության նվազեցման։

Ներածություն

Ժամանակակից ընտանիքներում տարածված են այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են անհավատարմությունը, բռնությունը, մանկապղծությունը, ամուսնալուծությունը և բաժանումը: Ընտանիքներում առկա այս խնդիրները ազդում են տվյալ ընտանիքների երեխաների վրա՝ նվազեցնելով ակադեմիական հետաքրքրությունը ու մոտիվացիան։

Հետազոտության սկզբնական հատվածում մանրամասն տեսական կերպով ներկայացված է՝ ընտանիքի ազդեցությունը անհատի կրթական և սոցիալական կյանքի ձևավորման և բռնությունների ազդեցությունը երեխաների հոգեբանության վրա։Իսկ երկրորդ մասում գործնական հարցման միջոցով ցույց է տրված աշակերտների կարծիքը,ընտանիքում առկա հոգեբանական վիճակի ազդեցությունը իրենց ակադեմիական առաջադիմության վրա։

Հետազոտության նպատակն է պարզել ընտանեկան կոնֆլիկտների ազդեցությունը դպրոցների աշակերտների ակադեմիական առաջադիմության և միջանձնային հարաբերությունների վրա: Հետազոտության թիրախային բնակչությունը Մասիս քաղաքի երրորդ հիմնական դպրոցի աշակերտներն էին: Նշենք, որ այժմյան դրությամբ դպրոցն ունի 620 աշակերտ։Ուսումնասիրությունն իրականացվել է հիմնականում 7-9-րդ դասարանների աշակերտների շրջանակներում,քանզի 12-14-ը համարվում է հասունացման շրջան ու անհատականության ձևավորման հիմնաքարերը դրվում են առավելապես այս տարիքում։Տվյալների հավաքագրման համար օգտագործվել են իմ կողմից մշակված հարցաթերթիկները: Տվյալները վերլուծվել և ներկայացվել են տոկոսների և խաչաձեւ աղյուսակների միջոցով, քանի որ տվյալները նկարագրական էին:

- Ընտանիքը որպես անհատի վարքագծի,կրթական, սոցիալական կյանքի ձևավորման կարևորագույն խթան

Ընտանիքը շատ ավելին է, քան անհատների խումբը, որոնք կիսում են որոշակի ֆիզիկական և հոգեբանական նմանություն, (McLanahan and Sanderful, 1994): Ընտանիք կարելի է համարել բնական սոցիալական համակարգը, որն ունի բոլոր սեփական հատկությունները, որը մշակել է մի շարք կանոններ լի է իր անդամների համար նշանակված և վերագրված դերերով, ունի կազմակերպված ուժային կառուցվածք (Գոլդենբերգ և Գոլդենբերգ, 2000 թ.): Մեծանալու ընթացքում ընտանիքի անդամները զարգանում են որպես անհատներ, բայց, այնուամենայնիվ, կապված են ընտանեկան խմբի հետ։Սելֆը (1993) պնդում է, որ ընտանիքը սոցիալական միավոր է, որը կազմված է միմյանց հետ կապված մարդկանցիցարյուն, ծնունդ կամ ամուսնություն: Սոցիալական խումբ է, որը բնութագրվում է ընդհանուր բնակության, տնտհամագործակցություն և վերարտադրություն:

Զույգը պետք է հաշվի առնի շատ հարցեր ինչպիսիք են եկամուտը (բավական է սնունդ, հագուստ և կրթություն տրամադրելու համար), ձեր տան չափը (է կա բավարար տարածք յուրաքանչյուր առանձին անդամի մեջ տեղավորվելու համար և այլ անձնական կարիքները։

Ծնողները պետք է լիովին գիտակցեն իրենց պարտականությունները Աստծո, իրենց ընտանիքի և հասարակության առաջ: Ծնողները հավասարապես պատասխանատու են երեխայի ձևավորման գործում: Ծնողների ներկայությունը երեխաների կյանքում կենսական նշանակություն ունի. Երեխաները ձևավորվելու համար երկու ծնողների ազդեցության կարիքն ունեն նրանց անհատականությունը հավասարակշռված կերպով: Երեխաների դաստիարակությունն առաջին հերթին ծնողների դերն է։

Կիուրան (1999) ասում է, որ երեխայի վերաբերմունքը, չափանիշները և արժեքները կամաց-կամաց կձևավորվում են ծնողներից սովորելով, ուստի ծնողները պետք է օրինակ լինեն: Բրիթեն(2004) ծնողներին խորհուրդ է տալիս ժամանակ անցկացնել իրենց երեխաների հետ, խոսել նրանց հետ և ցույց տալ իրենց սերը :Ժամանակակից հասարակությունը, ծնողները գրեթե ժամանակ չեն անցկացնում իրենց երեխաների հետ: Ծնողները պետք է ժամանակ գտնեն լսելու համար իրենց երեխաների խնդիրներին և ուրախություններին:

Յուրաքանչյուր ընտանիք ինքն է ստեղծում իր ընտանեկան սովորույթներն ու ավանդույթները, հաշվի առնելով իր ընտանեկան մթնոլորտը, ընտանիքի անդամների բնավորություններն ու նախասիրությունները։

Արժեքային համակարգի, սովորույթների, ավանդույթների և դաստիարակության առանձնահատկությունների ուսումնասիրությամբ զբաղվել են դեռևս հնագույն ժամանակներից, սակայն, այս խնդրի ուսումնասիրությունը չի կորցրել իր կարևորությունն ու արդիականությունը, քանի որ ժամանակակից հասարակության մեջ ընտանիքի արժեքային կողմնորոշումները, սովորույթները և ավանդույթները նկատելի փոփոխությունների են ենթարկվել , ինչն էլ իր հերթին հսկայական ազդեցություն է ունենում երեխաների դաստիարակության գործընթացի վրա։

Երեխայի անձի ձևավորման գործում մեծ դեր ունեն ընտանիքի հոգևոր արժեքներն ու դրանց փոխանցումը երեխաներին: Մասնավորապես ՝ բարոյականության պարզ նորմերի փոխանցումը՝ բարյացկամություն, ազնվություն, հոգատարություն և այլն: Ընտանեկան արժեքների վրա է ձևավորվում երեխայի առաջին պատկերացումները լավի և վատի , բարու և չարի , գեղեցիկի և տգեղի մասին, երեխան սովորում է սիրել, հասկանալ, վստահել, հոգ տանել:

Ժամանակակից ընտանիքներում այսօր շատ հաճախ ենք հանդիպում այն երևույթին, երբ մայրը կամ հայրը , գրեթե չեն մասնակցում երեխայի առօրյային։ Իհարկե, նման դեպքերում օգնության են գալիս դայակը, տատիկները կամ որևէ կրթական համալիր, բայց արդյունքում երեխան մնում է անտեսված, ունենում է ինքնավստահության պակաս, իսկ երբեմն էլ ցուցաբերում է հակասոցիալական վարքագիծ։

Հետազոտողները պարզել են,որ դեպրեսիվ ծնողների երեխաները ևս դեպրեսիաների և սթրեսների մեջ են միշտ։Ըստ Վայիտիկայի (2006) բռնությամբ լի տներում մեծացած երեխաները մեծապես մեծանում են շփոթելով սիրո, բռնության և մտերմության իմաստը:

Ուսումնասիրությունները պարզել են, որ ծեծող ամուսինների մոտ կեսը նաև ֆիզիկապես հարձակվել են երեխաների վրա. Հետագա տարիներին հոր զայրույթը կրկին ուղղվել է երեխաների վրա, երբ նրանք փորձել են պաշտպանել իրենց մորը: Հիմնականում երեխաները տեղյակ չեն բռնության պատճառների մասին և նրանք ենթարկվում են ապրելու մշտական վախի մեջ:

Բռնության մեջ մեծացած երեխաների մոտ նաև հաճախ առկա են լինում առողջական խնդիրներ, աճի դանդաղում:

Մի փոքր էլ խոսենք ոչ լիարժեք ընտանիքներից: Ոչ լիարժեք ընտանիքը, իր ամբողջ զոհաբերության և մոր հերոսական ջանքերի շնորհիվ, չի կարող ապահովել երեխայի համար սոցիալականացման լիարժեք պայմաններ, որի տակ հոգեբանները սովորաբար հասկանում են սոցիալական միջավայր մտնելու ողջ գործընթացը, հարմարեցումը, սոցիալական դերերի և գործառույթների յուրացումը (այդ թվում՝ստեղծագործական): Եվ ահա այդ սոցիալականացման գործընթացը, այսինքն, երեխայի ոչ լիարժեք ընտանիքից սոցիալական միջավայր մուտք գործելը,բարդանում և դեֆորմացվում է :

Չի կարելի անտեսել արտաքին միջավայրի ազդեցությունը: Ոչ լիարժեք ընտանիքի երեխան ավելի հաճախ հանդիսանում է բարեկեցիկ ընտանիքների երեխաների կողմից բարոյահոգեբանական ճնշման օբյեկտ, ինչը հանգեցնում է անապահովության, իսկ հաճախ՝զայրույթի, ագրեսիվության զգացողության ձևավորմանը : Նման երեխաների մոտ կարող են չձևավորվել ալտրուիստական և հումանիստական հատկանիշներ, առանց որոնց հնարավոր չէ ստեղծել արդեն սեփական բարեկեցիկ ընտանեկան միջավայր:Երեխայի անձի ձևավորումը ավելի է բարդանում այն դեպքում, եթե նա եղել է ընտանեկան կոնֆլիկտների և սկանդալների ականատեսը կամ մասնակիցը, ինչի պատճառով ծնողները մուսնալուծվել են:Մոր նկատմամբ թշնամական վերաբերմունքի դեպքում հոր հանդեպ պահպանվող կապվածությունը կարող է երեխայի, նրա անձի հոգեկան կյանքը պառակտելու պատճառ դառնալ:

Ամփոփեմ ասելով,որ որքան քիչ ջերմություն և հոգատարություն է ստանում երեխան, այնքան դանդաղ է հասունանում որպես անհատ,այնքան ավելի հակված է պասիվության և անտարբերության,և շատ հավանական է,որ հետագայում նրա մոտ կձևավորվի թույլ բնույթ:

2. Ընտանեկան բռնության. ընտանեկան բռնության ազդեցությունը դպրոցահասակ երեխաների հոգեբանության վրա

,Ընտանեկան բռնությունը կամ զուգընկերոջ-ամուսնու կողմից բռնությունը հարձակողական և հարկադրական վարքագծի մոդել է, ներառյալ ֆիզիկական, սեռական և հոգեբանական հարձակումները, ինչպես նաև տնտեսական հարկադրանքը, որն օգտագործվում է մեծահասակների կամ դեռահասների կողմից իրենց ներկա կամ նախկին զուգընկերոջ հանդեպ: Ֆիզիկական բռնության օրինակ է ապտակը, ցնցումը, բռունցքով կամ ինչ-որ առարկայով հարվածելը, խեղդելը, այրելը, ոտքով հարվածելը և դանակով սպառնալը: Սեռական բռնությունը ներառում է սպառնալիքների, ահաբեկման կամ ֆիզիկական ուժի միջոցով հարկադրված սեռական հարաբերությունը, ոչ ցանկալի սեռական հարաբերություն հարկադրելը, ուրիշների ներկայությամբ և ուրիշների հետ սեռական հարաբերություն հարկադրելը: Հոգեբանական բռնությունը ներառում է մեկուսացումը, չափից շատ խանդը, գործողությունների վերահսկումը, խոսքով ագրեսիան, ահաբեկումը գույքի ոչնչացման միջոցով, ոտնձգությունը կամ հետապնդումը, բռնության սպառնալիքները և շարունակական նվաստացումն ու նսեմացումը (Ellsberg, 2005):

Ընտանեկան բռնությունը տարբերվում է բռնության այլ ձևերից, քանի որ բռնությունն իրականացվում է մեկի կողմից, որին զոհը սիրում ու վստահում է, և որն անընդհատ մոտ է գտնվում զոհին: Բռնի հարաբերությունները սովորաբար սկզբում երջանիկ ու առողջ են լինում: Այնուհետև բռնարարն աստիճանաբար սկսում է ուժ ու վերահսկողություն կիրառել, ինչը մեկուսացնում է զոհին և կախվածության ուժեղ զգացողություն է առաջացնում: Կախվածութան այս վիճակն ու սերը բռնարարի հանդեպ զոհի համար չափազանց դժվարացնում են հեռանալն ու իրենց ու իրենց երեխաներին պաշտպանելը: Այդ ժամանակ հնարավոր է, որ բռնարարը շարունակի բռնությունը, որը կարող է ավելի սրվել և լուրջ վնաս հասցնել զոհին և անգամ մահվան պատճառ դառնալ:

Ըստ հետազոտությունների տարբեր տարիքի երեխաների վրա ընտանեկան բռնության ազդեցությունը միանշանակ դրական կամ բացասական չէ, սակայն ուսումնասիրությունները փաստում են, որ երեխաների տարբեր տարիքային խմբերի մոտ այն տարբեր կերպ է դրսևորվում: Ենթադրվում է նաև, որ ամենայն հավանականությամբ, ազդեցությունը ավելի մեծ կարող է լինել այն երեխաների մոտ, ովքեր պարբերաբար ընտանեկան բռնության են ականատես լինում. համարվում է, որ երեխաները չեն ընտելանում ընտանեկան բռնությանը:

Եկեք քննարկենք դպրոցահասակ երեխաների վարքագիծը ընտանեկան բռնությունների ժամանակ:

Պարզվել է, որ ընտանեկան բռնության միջավայրում ապրած դպրոցահասակ երեխաների մոտ վարքագծային խանգարումներ զարգանալու հավանականությունն ավելի մեծ է: Այս երեխաները կարող են դրսևորել ագրեսիվ վարքագիծ, չենթարկվել սահմանափակումներին և տարեկիցների հետ առողջ հարաբերություններ ձևավորելու հարցում դժվարություններ ունենալ (Baldry, 2003): Ծնված օրվանից սկսված զարգացման հապաղումները կարող են շարունակվել մինչև վաղ մանկություն. այս հապաղումները կարող են իրենց մեջ ներառել մղձավանջների պատճառով գիշերային անմիզապահությունը, խոսքի խանգարումները, օրինակ՝ կակազելը, հուզական (էմոցիոնալ) արձագանքի և էմպատիայի (ապրումակցության) հետ կապված դժվարությունները: Այս երեխաները դպրոցում կարող են գերակտիվության և կենտրոնացման հետ կապված խնդիրներ ունենալ, և մեծ է հավանականությունը, որ ուսումնական պրոցեսում թերացումներ կունենան: Մյուս կողմից, ընտանեկան բռնության մթնոլորտում ապրող երեխաները կարող են դառնալ շատ լուռ ու ինքնամփոփ. Կարող են իրենց հեռու պահել ընտանիքից, հասակակիցներից, հրաժարվել կրթությունից, ինչն էլ նրանց չափազանց խոցելի է դարձնում սոցիալական մեկուսացման առումով: Որոշ երեխաներ կարող են դժվարությամբ ընկերներ ձեռք բերել այն պատճառով, որ չեն հասկանում, թե ինչ է իրենցից ակնկալվում և քանի որ չգիտեն ինչպես վարվել ուրիշ երեխաների հետ: Դպրոց հաճախելը նույնպես կարող է խնդիր լինել, քանի որ որոշ երեխաներ հրաժարվում են դպրոց գնալ՝ վախենալով, որ իրենց բացակայության ընթացքում տանը ինչ-որ բան կարող է տեղի ունենալ:

Երբեմն երեխաներին թվում է, որ իրենց ներկայությունը կարող է հանգստացնել բռնարարին և կանխարգելել բռնության հետագա միջադեպերը: Որոշ երեխաներ կարող են տնային աշխատանքը կատարելու հետ կապված խնդիրներ ունենալ, քանի որ չեն կարողացել քնել բռնության միջադեպի պատճառով կամ այն պատճառով, որ վախեցել են, որ կարող է այդպիսի միջադեպ տեղի ունենալ: Կրթությունից հետ մնալով՝ այս երեխաները կորցնում են սովորելու ու զարգանալու արժեքավոր հնարավորություններ, ինչը խանգարում է մեծանալուն զուգընթաց ակտիվ կերպով հասարակական կյանքին նրանց ներգրավվելուն:

Շատ երեխաներ իրենց մեղավոր են զգում ընտանիքում կատարվող բռնության համար: Երեխաներին կարող է թվալ, թե իրենք են բռնության պատճառը. կարող են իրենք իրենց ստիպել լավ վարքագիծ դրսևորել և ենթադրել, որ իրենց վատ պահվածքը կամ իրենց ներկայությամբ պայմանավորված սթրեսն է ընտանիքում կոնֆլիկտի պատճառ դառնում: Տանը եղած ժամանակ ընտանեկան բռնության

միջավայրում ապրող երեխաները վնասվելու ռիսկի են ենթարկվում, հատկապես եթե փորձում են միջամտել ու պաշտպանել իրենց խնամակալներին, կամ եթե միջադեպի պահին խնամակալի գրկում են:

Հաճախ երեխան փորձում է կանգնել ծնողների արանքում և ֆիզիկական արգելք դառնալ՝ հուսալով, որ կկանխի հոր հարձակումը: Ցավոք սա կարող է հանգեցնել երեխայի լուրջ ֆիզիկական վնասվածքների. ծայրահեղ զայրույթի պահին բռնարարը հաճախ ի վիճակի չէ վերահսկել իրավիճակը և հարձակվում է և՛ մոր, և՛ երեխայի վրա: Այսպիսի իրավիճակներում երեխաները կարող են զայրույթով լցվել ծնողների նկատմամբ, քանի որ ստիպված են տանը իրենց վրա վերցնել մեծահասակի պարտականություններ և քանի որ ստիպված են պաշտպանել իրենք իրենց, իրենց մորն ու քույրեղբայրներին: Անգամ հանդարտ ժամանակ երեխաները բռնության սպասման մեջ են և այս լարվածությունը կարող է զգալիորեն ազդել նրանց հուզական (էմոցիոնալ) բարեկեցության վրա: Նրանք կարող են զգալ, որ անընդհատ զգոն ու գերլարված են, քանի որ ցանկանում են կանխել միջադեպի՝ վերահսկողությունից դուրս գալը: Սա ընդգծված է Կանանց աջակցման կենտրոնի շահառուի ստորև ներկայացված վկայության մեջ.

‚Մշտապես եզրագծին: Երբեք ազատ չես, երբեք ապահով չես: Այնպիսի զգացողություն էր, կարծես անվտանգ տեղ չկա… Տանը լինելն ընդհանրապես ապահով չէր. պարզապես մի վայրում ես, որտեղ անընդհատ զգոն ես: Հանգիստ չես քնում, պարզապես նստում ու սպասում ես, որ մի բան պատահի: Չէի կարողանում քնել կամ տնային աշխատանքներս անել, այդ պատճառով ստիպված էի բացակայել դասերից ու ատում էի այդ ամենը: Մինչև կոկորդս կուշտ էի այդ ամենից‘ (Քնարիկ, 15տ., Կանանց աջակցման կենտրոնի շահառու):

Սովորաբար ընտանիքները թաքցնում են այն ինչ կատարվում է տանը ընկերների, ընտանիքի և հասարակության ավելի լայն շերտերի կողմից ստիգմայի, ամոթի կամ քննադատության վախերի պատճառով: Հնարավոր է, որ որոշ երեխաների ծնողները սպառնալիքի տակ ստիպեն լուռ մնալ և չխոսել այն մասին, թե տանն ինչ է կատարվում: Սրա արդյունքում երեխաները կարող են մեկուսացած ու միայնակ զգալ, և հնարավոր է, որ սա էլ ավելի կնպաստի վախի ու անհանգստության աճին:

Ապացուցվել է նաև, որ մանուկ հասակում ընտանեկան բռնության ենթարկված մարդկանց մոտ հասուն տարիքում հոգեկան առողջության խնդիրներ ունենալու հավանականությունն ավելի մեծ է (Howells and Rosenbaum, 2008):

Այս խնդիրներից կարող են լինել դեպրեսիան, տագնապը, հետտրավմատիկ սթրեսային խանգարումն ու անհատականության խանգարումը: Տրավման այն բանից,որ սիրելի անձնավորությունը ենթարկվում է հուզական (էմոցիոնալ), սեռական և ֆիզիկական բռնության, կարող է խորը ցնցում առաջացնել. առանց պատշաճ աջակցության ու խորհրդատվության զոհերի համար կարող է դժվար լինել հասկանալ ու ,մարսելե իրավիճակը: Անհատականության խանգարումները համարվում են մանկության տրավմայի (ինչպես օրինակ ընտանեկան բռնությունը) երկարատև կամ հաճախակի ազդեցության հետևանք (ԸԲ վիճակագրություն):

Այս խանգարման հետևանքով մարդն իր մտքերը, զգացմունքները և էմոցիաները կարգավորելու խնդիրներ է ունենում, և այն կարող է հանգեցնել դատարկության, ամոթի ու մեղավորության սևեռուն զգացողությունների: Սահմանային անհատականության խանգարումով ախտորոշվածների շուրջ 75%-ը կյանքի որևէ շրջանում ինքնասպանության փորձ է կատարում: Այս ախտորոշմամբ մարդիկ դժվարանում են իրենց երեխաների համար հստակ սահմաններ գծել ու արդյունավետ դաստիարակություն ապահովել: Անհատականության խանգարում ունեցող մայրերի երեխաների համար դժվար է իրենց էմոցիաները ճանաչել ու կառավարել, ինչը նրանց հասուն տարիքում խոցելի է դարձնում անհատականության խանգարում ձեռք բերելու նկատմամբ:

3. Ընտանիքում հոգեբանական բռնության ազդեցությունը Մասիս թիվ 3 հիմնական դպրոցի աշակերտների աչքերով։

Ինչպես ի սկզբանե նշվել էր հետազոտության նպատակը ցույց տալն է,թե արդյոք Մասիս 3-րդ հիմանական դպրոցում ընտանեկան բռնության դեպքերը տարածված են, թե ոչ և որքանո՞վ են դրանք ազդում աշակերտների ակադեմիական առաջընթացի և միջանձնային հարաբերությունների ձևավորման վրա։Հետազոտությունը իրականացվել է 7-ից 9-րդ դասարանի աշակերտների միջև, քանզի այս տարիքում են աշակերտները ընդգրկվում սոցիալական

կյանք,հասունանում և այս շրջանում է իրականացվում անձնային հատկանիշների ու արժեքների հիմնական ձևավորումը:

Ընդհանուր առմամբ հարցմանը մասնակցել է 98 աշակերտ:Առաջին հարցով հասկացել ենք, որ հարցմանը մասնակցել են հավասար քանակով իգական և արական սեռի ներկայացուցիչներ: Հարցը կարևոր էր այնքանով,որ պատկերացում տվեց կազմել,թե որ սեռին է առավելապես հուզում ընտանեկան բռնությունները ու դրա ազդեցությունը:Պատկերից պարզ է դառնում,որ այս հարցը 2 սեռերի մոտ էլ նույնչափ կարևոր է:

Երկրորդ հարցը հետևյալն էր. ,Որերո՞րդ դասարանում եք սովորում:

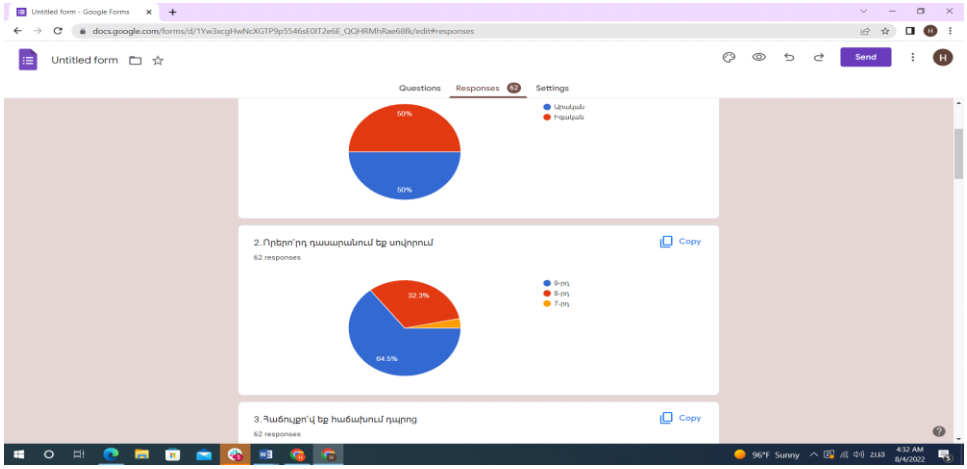

Ինչպես տեսնում ենք մեր հարցման հիմնական սեգմենտը 9-րդ և 8-րդ դասարանի աշակերտներն են,սա վկայում է, որ տարեցտարի բարձրանում է աշակերտների գիտակցման մակարդակը այս թեմայի շուրջ:

Ակադեմիական առաջընթացի վրա ընտանեկան բռնությունների ազդեցությունը հասկանալու համար միանշանակ պետք է հասկանայինք,թե հարցմանը աշակերտների ինչ սեգմենտ է մասնակցել և որն է նրանց ակադեմիական միջին գնահատականը:

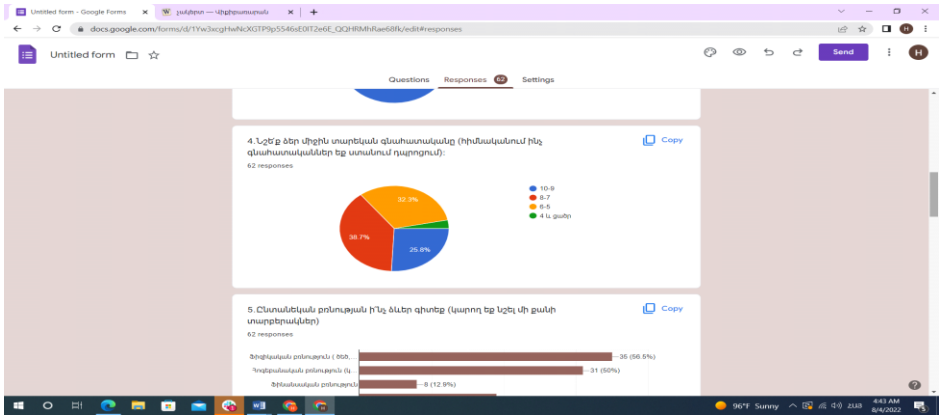

Գծապատկերից երևում է, որ հարցմանը մասնակցած աշակերտների 64,5%-ը բավականին լավ առաջադիմություն ունի և մենք գործ ունենք այնպիսի աշակերտների հետ, ում համար դպրոցը,նոր գիտելիք ստանալը և կրթությունը կարևոր նշանակություն ունեն:

Քանի որ միայն գնահատականը որոշիչ դեր չի խաղում ակադեմիական առաջընթացի վրա,հաջորդ հարցով փորձեցինք պարզել,թե որքան մոտիվացված են աշակերտները դպրոց հաճախում:Հարցը հետևյալն էր. ,Հաճույքո՞վ եք հաճախում դպրոցը:

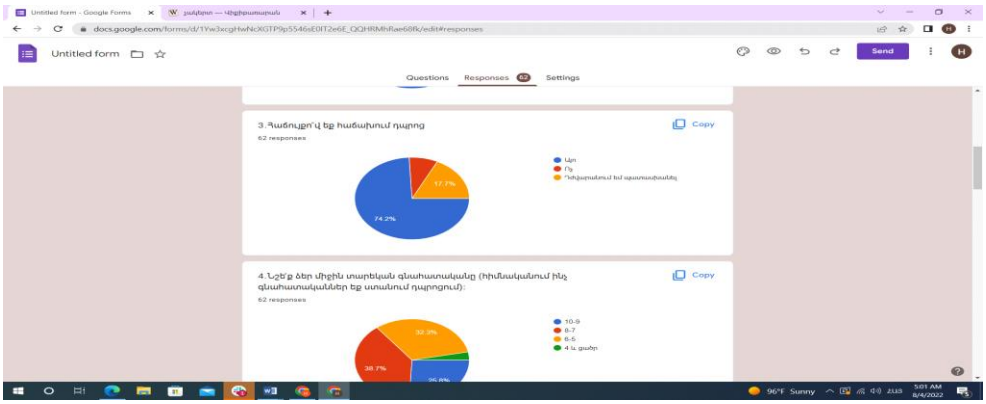

Հասկանալի է նաև,որ աշակերտների մոտիվացիան բարձր է և նրանց դուր է գալիս այն ինչ տրամադրում է իրենց դպրոցը:Մնում է պարզել հոգեբանական բռնությունները կարո՞ղ են բացասաբար ազդել աշակերտենրի կրթական առաջընթացի վրա և դեմոտիվացիայի աղբյուր դառնալ:Բայց մինչև դա հարկավոր էր հասկանալ արդյո՞ք աշակերտները գիտեն,թե ինչ է բռնությունը, քանի տեսակ այն ունի և ո՞ր տեսակներին են նրանք առավելապես ծանոթ:

Հարցը հետևյալն էր. ,Ընտանեկան բռնության ի՞նչ ձևեր գիտեք:

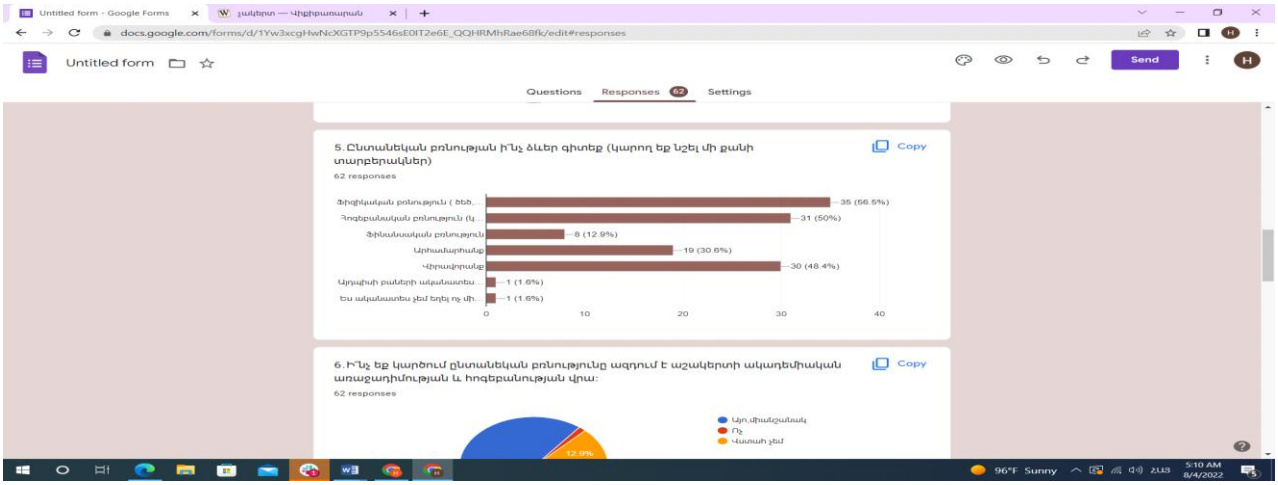

Պատկերից պարզ է դառնում,որ աշակերտները տեղեկացված են ընտանեկան բռնության գրեթե բոլոր ձևերից,մասնավորապես ֆիզիկական և հոգեբանական բռնություններից:
Հասկանալով աշակերտների տեղեկացվածության մակարդակը,հաջորդ տրված հարցը հետևյալն էր. ,Ի՞նչ եք կարծում ընտանեկան բռնությունը ազդում է աշակերտի ակադեմիական առաջադիմության և հոգեբանության վրա:

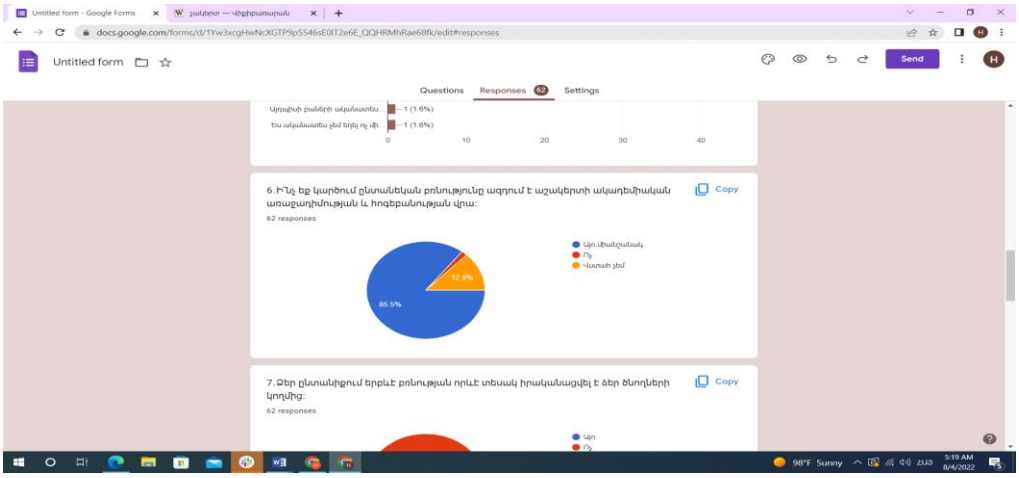

Գծապատկերը ցույց է տալիս,որ աշակերտների ավելի քան 85% վստահ է,որ ազդում է, 12,9% այդքան էլ վստահ չէ,միայն 1,6% կարծում որ չի ազդում:Սա արդեն

փաստացի տվյալ է, որ ընտանեկան բռնությունները իրոք ազդում են երեխաների կադեմիական առաջընթացի վրա,նվազեցնում մոտիվացիան, կրճատում դասերին պատրաստ լինելու ցանկությունը ու ձգտումը:

Հաջորդ հարցով փորձեցինք պարզել,արդյոք իրենց տանը բռնություն երբևէ իրականացվել է:Գերակշռող պատասխանը ոչն էր:

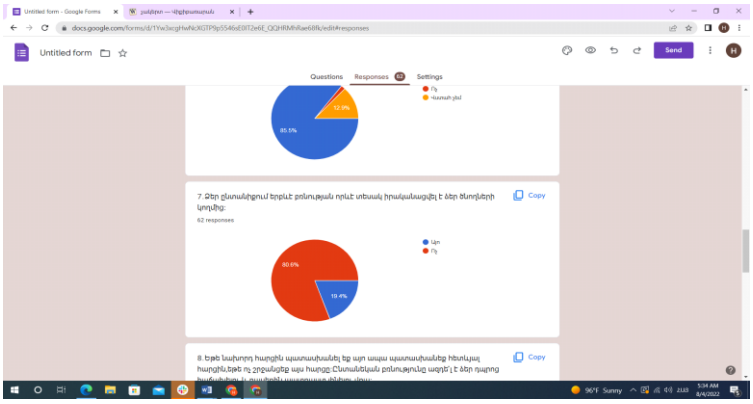

Այնուամենայնիվ,ովքեր այո էին պատասխանել,նրանց տրվեց հաջորդ հարցը Ընտանեկան բռնությունը ազդե՞լ է ձեր դպրոց հաճախելու և դասերին պատրաստ լինելու վրա:

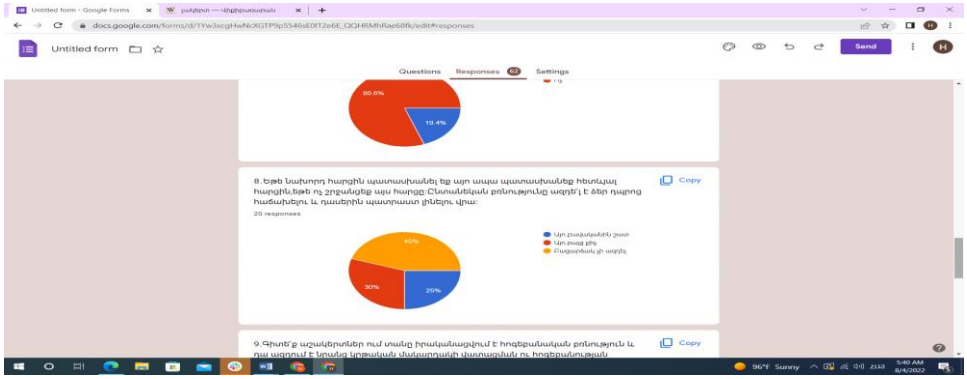

Որքան էլ,որ զարմանալի է մի ստվար զանգվածի վրա չի ազդել,կարծում եմ սա արդեն կախված է անձի հատկանիշներից,բայց ոչ բոլորն են այդքան ուժեղ,որ վերապրելով բռնություն շարունակեն նույն կերպ հաճախել և պատրաստ լինել դասերին:

Եվ վերջին հարցը տրվել է աշակերտներին,որպեսզի հասկանանք ըստ նրանց, բացի ակադեմիական առաջադիմությունից էլ ինչի վրա կարող է ազդել ընտանեկան բոնությունը:

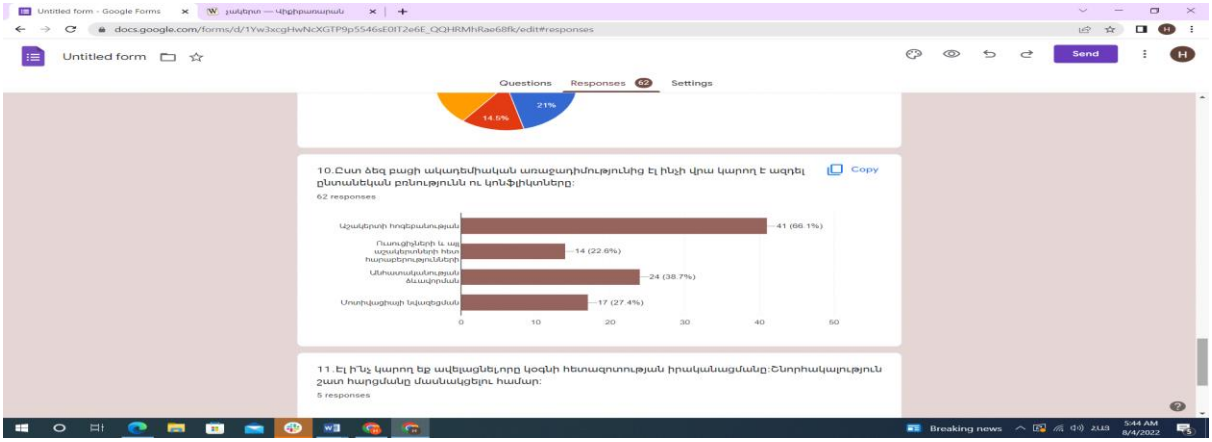

Փաստորեն ընտանեկան բռնությունները շատ լավ կարող են ազդել նաև աշակերտի հոգեբանության,միջանձնային հարաբերությունների,անհատականության ձևավորման և մոտոիվացիայի նվազեցման վրա:Այն ինչին ողջ հետազոտության ընթացքը փորձում էինք բերել:

Եզրակացություն

Ի սկզբանե հարցումը իրականացվել էր անանուն կերպով,որպեսզի ոչ մի աշակերտ չամաչի իրական պատկեր ներկայացնելուց։ Հետազոտության արդյունքները ցույց են տալիս, որ աշակերտները համաձայնել են այն փաստին, որ ընտանեկան կոնֆլիկտներն ազդում են աշակերտի անհատականության ձևավորման, ճանաչողական և աֆեկտիվ աճի վրա: Աշակերտների պատասխանները փաստում են նաև, որ ընտանեկան կոնֆլիկտների զոհ դառնալով աշակերտները կորցնում են ուսանելու մոտիվացիան, նվազում է դասերին կետրոնացումը, ավելանում են բացակայությունների քանակը և վատթարանում միջանձնային հարաբերությունները ուսուցիչների և այլ աշակերտների հետ։Ընտանեկան բռնության հանդեպ հետաքրքրությունը առկա էր 2 սեռերի մոտ էլ, հատկապես 8-9-րդ դասարանի աշակերտները ավելի հասուն էին մտածում այս հարցի շուրջ:

Ընդհանուր պատկերը ցույց է տալիս, որ Մասիս թիվ 3 հիմանկաան դպրոցում աշակերտները լավ տեղեկացված են բռնության տեսակներից և այդուհանդերձ ընտանեկան բռնությունները այդքան էլ տարածված չեն:Միևնույն ժամանակ, որ ընտանիքում, որ կար բռնություն կար նաև ակադեմիական առաջընթացի ցածր մակարդակ։

Այս խնդրի լուծման տարբերակները հետևյալն են՝

1. Նախ դպրոցը և կրթության նախարարությունը, անընդհատ նոր ծրագրեր մշակելով, պետք է նպաստեն շարունակ ծնող-ուսուցիչ-աշակերտ կապի ամրապնդմանը։

2. Ընտանքիը չպետք է ամաչի հոգեբաններին դիմելուց։ Ուստի կարելի է դպրոցում հոգեբանական սեմինարներ անցկացնել ընտանեկան կոնֆլիկտների ազդեցության թեմաներով։

3. Աշակերտները չպետք է ամաչեն խոսելուց, ուստի կարելի է ավելացնել դասղեկի ժամերը և դասղեկը միշտ պետք է պատրաստ լինի առանձին լսել աշակերտին և խորհրդատվություն տրամադրել։

4. Կարելի է հատուկ ավանդույթներ մշակել դպրոցում. օրինակ՝ ընտանեկան սպորտային օլիմպիադաներ և այս ձևով նպաստել ընտանիքի միասնական լինելուն և ամրապնդմանը։

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. Թոփուզյան Ա.Օ., Հումանիստական դաստիարակության հիմնախնդիրը մանկավարժության մեջ, Երևան, 2009թ., 297էջ:

2. Մանուկյան Ա.Լ., Ընտանեկան դաստիարակությունը հայ էթնոմանկավարժական մշակույթում, ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, 2021թ., 222 էջ:

3. Մելիքյան Ս., Ընտանեկան դաստիարակության առանձնահատկությունները, Նախաշավիղ , 2013, N1, էջ 26-27:

4. Дивисенко К., С., Динамика ценнстей школников (По материалам автобиографий исочинений) //Социологические исследования.-2008.-N8-122.:

5. Ермолич С., Я., Методологические предпосылки формирования ценностых ориентаций у подростков, Пазашкольнае выханне.-2007. N 9.-С. 23-27:

6. Swanston, J., Bowyer, L. and Vetere, A. (2014), ‘Towards a richer understanding of school-age children’s experiences of domestic violence: The voices of children and their mothers’, Clinical Child Psychology and Psychiatry, vol. 19 no. 2, pp. 184–201 UNICEF (2006), Behind Closed Doors – The impact of domestic violence on children, New York: UNICEF

7. British Medical Association (2007), Domestic Abuse – A report from the BMA Board of Science, London: BMA.

8. World Health Organization, ‘World Report on Violence and Health’, ed. By Krug, Etienne G., et al., Geneva, 2002